

Şəfəq Xasay qızı Ağaməmmədova
ADPU Şamaxı filialı
aqamammadovashafaq@gmail.com

Xülasə

Azərbaycan XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda güclü milli-vətənpərvər ziyalı nəslı yetişmişdi. Bu nəsil milləti mədəniyyətə aparan yolu öz ziyası ilə işıqlandıran insanlardan ibarət idi . Heç şübhəsiz ki,bu işıqlı nəslin görkəmli nümayəndələrindən biri də Abbas Səhhət olmuşdur. Azərbaycan klassik ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən biri olan Abbas Səhhət bütün yaradıcılıq fəaliyyəti dövründə vətənə və millətə sdaqət nümunəsi göstərmiş ,maarif və mədəniyyətin inkişafı,gənc nəsilə milli ruhun oyanması, vətənpərvərlik tərbiyəsinin yüksəlməsi və dünyagörüşünün genişlənməsi üçün daim çalışmışdır.

Açar sözlər: vətən, məhəbbət,vicdan, millət, dəyər.

Summary

Azerbaijan At the beginning of the 20th century, a generation of strong national-patriotic intellectuals grew up in Azerbaijan. This generation consisted of people who illuminated the path leading the nation to culture with their intelligence. There is no doubt that one of the prominent representatives of this enlightened generation was Abbas Sahhat. Abbas Sahhat, one of the outstanding representatives of the classical literature of Azerbaijan, showed an example of loyalty to the motherland and the nation during the entire period of his creative activity, he constantly worked for the development of education and culture, the awakening of the national spirit in the young generation, the rise of patriotic education and the expansion of worldview.

Key words: homeland, love, conscience, nation, value.

A.Səhhət bədii yaradıcılığında Nizami Gəncəvi, Sədi Şirazidən daha çox təsirlənib. O xüsusilə Tofiq Fikrət yaradıcılığına rəğbət bəsləyib . Şair Azərbaycanda liberal burjuaziya ideyasını müdafiə edib. Həmin dövrün mətbuat orqanlarından “Şərqi Rus”, “Həyat”, “İrşad”, “Dəbistan”, “Rəhbər”, “Məlumat”, “Tərəqqi”və s. qəzet və jurnallarda yorulmadan çıxışlar etmişdir. Ədibin “Əhmədin qeyrəti” poeması, uşaqlar üçün yazdığı “Cücələrım ”, “Qaranquş balası”, “Vətən”, “Yaz”, “Quşlar”, “Ayı və şir” kimi şeirləri,eləcə də dünya ədəbiyyatından etdiyi tərcümələr bu gün də oxucular tərəfindən maraqla qarşılıdır. Abbas Səhhət Azərbaycan ədəbi-ictimai fikri tarixində hər şeydən əvvəl şair, tərcüməçi, nasir, şeir nəzəriyyəçisi kimi qalmışdır. Şair azadlığı bəşəriyyətin ən gözəl neməti hesab edirdi.

Biz hələ uşaq bağçasından başlayaraq bu sevimli şairin şeirlərini sevə-sevə əzbərləyir,bu əsərlərin məzmun və ahəngi ilə tərbiyələndik.A.Səhhətin yüksək tərbiyəvi məzmun və kamil formaya malik əsərləri çoxdur, o öz yaradıcılığı dövründə müxtəlif mövzulara müraciət etmişdir. Lakin vətən mövzusuna şairin yaradıcılığında xüsusi yer verilmişdir.Vətən, xalq onun üçün müqəddəs idi və o, vətənpərvərlik mövzusunda

bir çox əsərlər yaratmışdır. Bunlar arasında “Vətən” şeiri xüsusilə diqqətəlayiqdir. Kiçik həcmli olmasına baxmayaraq, şair bu şeirində gənc nəsilə vətənpərvərlik hisslərini oyatmağa çalışmışdır. Şeirdə vətənə məhəbbət yüksək poetik dildə əks olunur və vətən ana ilə müqayisə olunur. Şairin fikrincə “vətən” əcdadlarımızın məzarı, gələcək nəsillərin məskənidir. Beləliklə, şair bizi vətənpərvər olmağa, doğma yurdumuzu ürəkdən sevməyə çağırır. Əsər başdan-başa vətən məhəbbətilə yüklənmişdir.

Hələ uşaqlıq illərindən vətənimizi anaya bənzətməmişik, onun ana qədər müqəddəs olduğuna inanmışıq. Hər birimiz vətənə, anaya olan sevgi ilə böyüyüb başa çatmışıq. Vətənə məhəbbət təkcə televiziya, qəzet və jurnallardan eşitdiyimiz ibrətamiz söhbətlərdən asılanmır, o həm də hər birimizdə doğuşdan, hələ ana bətnində ikən formalaşır. Eyni zamanda hər birimizdə vətənə sevgi hissi tərbiyə olunmalıdır: bu həm ailədə, həm məktəbdə, həm cəmiyyətdə, həm də şair və yazıçılarımızın əsərlərində təbliğ olunmalıdır. Abbas Səhhətin əsərləri məhz bu baxımdan güclü təsirə malikdir. Bu heç də sadə bir məsələ deyil və böyük qayğı və diqqət tələb edir. Şairin dediyi kimi vətən bizim tərcümeyi-halımız, şanlı keçmişimiz, bugünümüz, sabahımız, əbədiyyətimizdir. Bu ulu torpaq babalarımızın bugünkü nəsillərə müqəddəs əmanətidir. O bizim şan-şöhrətimiz, namusumuz, qeyrətimiz, əyilməz vüqarımızdır.

Əsrlər boyu düşmənlərimiz doğma yurdumuzun barlı, bəhrəli torpaqlarına, tükənməyən sərvətlərinə göz dikmiş, igid oğullarımız, qeyrətli qızlarımız tikan olub onların gözüne batmışdır. İgidlərimiz sinəsini Vətənə siper edərək mənfur düşməni meydan oxumuş, göz dağı çəkirmişdir. Bu torpaq özünə layiq igid oğullar, qızlar yetirib. Elə igidlər ki, əsrlər keçsə də onların adı xalqımızın yaddaşında əbədi iz buraxmış, gələcək nəsillərə örnək kimi xatirələrdə qalmışdır. Xalqımızın qəhrəmanlıq tarixində canını vətən yolunda fəda etmiş saysız-hesabsız oğullarımız olmuşdur. Onların hər biri vətənini dərin məhəbbətlə sevmiş və vətən torpaqlarını yadelli düşmənlərdən qoruyaraq şücaət göstərmiş, şəhid olmuşlar. Oğuz oğulları “vətən haqqı ana haqqıdır” kəlamı ilə vətənin keşiyində ayıq – sayıq dayanıb, onu göz bəbəyi kimi qorumuşlar. Babək, Koroğlu, Qaçaq Nəbi, Həzi Aslanov, Mehdi Hüseinzadə kimi minlərlə qəhrəmanlarımız buna bariz nümunədir. Onlar yadelli düşmənlərə qarşı uzun illərlə mübarizə aparmış, vətən torpaqlarını qanları, canları bahasına qorumuşlar.

Bu torpaq hər zaman dara düşəndə öz igidlərinə arxalanmışdır. XX əsrin sonları doğma yurdumuzun başından qasırğa kimi əsdi. İllər boyu bizə sığınaraq çörəyimizi yeyən nankor qonşularımız rus hərbi maşınına arxalanaraq ölkəmizə qarşı işğalçı müharibəyə qalxdı və torpaqlarımızın xeyli hissəsini zəbt etdi. Uzun illər torpaqlarımızın 20% düşmən tapdağı altında olmuş, bir milyondan artıq insan qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətində yaşamaq məcburiyyətində qalmışdır. Birinci Qarabağ müharibəsi dövründə xalqımızın minlərlə qəhrəman oğulları həyatlarını itirərək vətən yolunda şəhid olmuş, onların adları xalqımızın qan yaddaşına əbədi olaraq həkk olunmuşdur. Bu savaş Azərbaycana neçə-neçə qəhrəmanlar bəxş etdi və tarix sübut etdi ki, Azərbaycan oğulları vətənə həmişə sadıqdırlar və onun yolunda canlarını qurban verməyə hazırdılar.

Artıq Azərbaycan müstəqil dövlətdir, öz maraqlarına xidmət edən müstəqil siyasət yürüdür. Müstəqilliyimizin ötən 20 ili ərzində bir çox uğurlar qazanmışdır. Sərbəst bazar iqtisadiyyatı münasibətlərinə keçib, 155 dövlətin dəstəyi ilə BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilib. Dünyaya inteqrasiya olunub. Cənubi Qafqazda söz sahibinə çevrilib. Azərbaycan vətəndaşı, xüsusilə gənclər elmi, bilikli, geniş dünyagörüşlü olmalı, müasir düşüncə tərzinə sahib olmalı, bütün sahələrdə dövlətin maraqlarını qorumağı bacarmalıdır. Dövlətimizin əsasını milli-mənəvi dəyərlərimiz təşkil edir. Vətən bizdən bu dəyərləri mənimsəməyi, daim zənginləşdirməyi, yaşatmağı tələb edir. Hər bir azərbaycanlı öz milli dəyərlərinə hörmət etməli, onları hər şeydən uca tutmalıdır.

II Qarabağ müharibəsində şanlı ordumuz Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin başçılığı ilə əks hücum keçərək torpaqlarımızın xeyli hissəsini işğaldan azad etmiş, xain qonşularımıza “dəmir yumruqla” tarixi bir “dərs” vermişdir. Bu döyüşlərdə xalqımızın igid oğulları öz qanlarını, həyatlarını qurban vermiş, vətən torpaqlarımızın azad edilməsində misilsiz qəhrəmanlıq nümunələri göstərmişlər. Lakin mübarizəmiz hələ bitməmişdir, ordumuz torpaqlarımızın işğal altında qalan hissələrini azad etməkdə davam edir və bu yolda mübariz addımlarla irəliləyir.

Bu gün şairin vəfatından 103 il keçir. Lakin onun əsərlərindəki vətən mövzusu və vətənə məhəbbət hissi gün keçdikcə daha da müasirləşir. Şairin “Könlümün sevgili məhbubu mənim vətənimdir, vətənimdir, vətənim” misraları onun vətənə nə qədər dərin məhəbbət bəslədiyini göstərir. İllər keçsə də, qərinələr ötsə

də şairin bu ölməz əsəri kiçik də olsa öz aktuallığını itirməyəcək və hər dövəndə müasir olacaqdır.

Ümumiyyətlə, xalqımızın mütəfəkkir oğlu Abbas Səhhətin dünyagörüşü XX əsrin əvvəllərində milli sosial fikrimizin inkişafında mühüm yer tutur, bir çox cəhətdən onun daha da yüksəlməsinə, tərəqqi etməsinə xidmət göstərir. Bütövlükdə onun dünyagörüşü, fəlsəfi baxışları, sosial-siyasi, etik və estetik görüşləri həmin dövrdə sosial şüurumuzun yeni nailiyyəti kimi dəyərləndirilməyə layiqdir.

Bu gün Azərbaycanımız öz önəmli, həyatı əhəmiyyətli günlərini yaşayır, o müxtəlif fikirli, əqidəli övladları birləşdirən yeganə anadır, vətəndir. Bəs vətən hardan başlanır? Vətən sərhəddən başlanır, vətən hər birimizdən başlanır. Vətən xüsusi sevgi və hörmətə layiq müqəddəs torpaqdır. Ulu babalarımız bu torpaqlarda yaşamış, onu becərmiş, qorumuş, onun uğrunda vuruşmuşdur. Onlar bu torpaqlar uğrunda canlarından keçib, şəhidlik zirvəsinə yüksəlmişlər. Vətənimizi və vətəndaşımızı sevmək hər birimizin insanlıq borcumuzdur. İnsanı ucaldan, onun dəyərini artıran vətən sevgisi, insanlara dəyər verməsidir. Hər bir insan mənsub olduğu millətin, xalqın mənəvi dəyərlərini bilməli, onları heç zaman unutmamalıdır. Vətənə bağlılıq onu sevmək, qorumaq və inkişaf etdirməkdir. Çünki nə vətənsiz bir millət, nə də millətsiz bir vətən ola bilməz. Vətən əldən gedərsə, o millətin hər cür milli-mənəvi dəyərləri yox olub gedər. Vətənə bağlılıq milli-mənəvi dəyərlərə, ailəyə, bayrağa, dilə, tarixə, adət-ənənəyə, dinə, sənətə, milli birlik və bərabərliyə bağlılıqdır. Abbas Səhhət bütün yaradıcılığında bu fikirlərə geniş yer vermiş, millət, vətən və islamı bir bütöv hesab etmişdir. Onun fikrincə, əgər millət kimi yaşamaq istəyiriksə, çalışmaq, qəzetlər nəşr etmək, cəmiyyətlər təşkil etmək və avam kütlənin başını bir yerə toplayıb ümumi ruhu yeniləşdirməliyik. Şair belə hesab etmişdir ki, əgər ziyalılar, ariflər dillərinə, ənənələrinə, milli dəyərlərinə yad gözü ilə baxarlarsa, “onu istiqbala götürəcək kim qalacaq? Milləti kiçik görən insanlar yaşamağa deyil, ölməyə məhkumdurlar”.

Abbas Səhhət Avropa xalqlarına nisbətən öz xalqının geriliyini görür, hiss edir, öz millətinin irəliləməsinin, elmə, maarifə yiyələnməsinin zəruriliyi fikrinə gəlir. Şair hər zaman sosial intibah, dirçəliş və yüksəliş üçün elmin, maarifin həlledici rol oynaması nöqtəyi-nəzərində durur. O əzizlərin və məzlumların xeyirxahı və tərəfdarı olmuş, xalqın ayılması üçün onun maariflənməsinin vacib olmasını hesab etmişdir. Şairin yaradıcılığında maarifçilik uzun müddət ərzində aparıcı və başlıca ideyalardan biri kimi özünü göstərir. O, hətta ədəbiyyatı, dili hər bir millətin nicat tapması üçün əsas amil hesab etmişdir. Ümumiyyətlə A.Səhhətin yaradıcılığının əsasını Vətən və Xalq təşkil edir.

Biz hamımız Azərbaycanı işıqlı sabahlara, aydın gələcəyə qovuşdurmağa çalışmalıyıq. Vətən də övlad da bizimdir! Onlar bir-birlərini, biz isə hər ikisini sevməliyik! Ancaq sözdə sevirəm deməklə bitmir. Biz vətəni sevməyi və sevdirməyi bacarmalıyıq. Biz müstəqil Azərbaycanın övladı olmaqdan qürur duymalıyıq! Biz nadan övladlarımızı da düz yola dəvət etməli, Vətənə necə xidmət etməli olduqlarını Mübariz İbrahimovun, Fərid Əhmədovun nümunəsində göstərməliyik. Yurdumuzda gözü olan düşmənləri qəlbimizdəki vətən sevgisinin gücü, atəşi ilə yandıraraq məhv etməliyik. Vətəni yaşadan da, şərafətləndirən də, qoruyan da bizik. Vətən torpağı bizim üçün toxunulmaz və müqəddəs olmalıdır!

Tarix boyu Vətən mövzusunə bir çox şair və yazıçılarımızın əsərlərində rast gəlinir. Lakin A.Səhhətin bu kiçik şeirində vətəni sevməyənlər xüsusi bir nida ilə tənqid edilir. Şairin fikrincə vətəni təkcə sevmək azdır, onu göz bəbəyi kimi qorumaq, vətən uğrunda canından keçməyə hazır olmaq hər bir vətən övladının borcu, amalı olmalıdır. Vətəni heç vaxt unutmaq olmaz, onu sevməyənlər yalnız vicdanını itirmiş şəxslər ola bilər. Vətənpərvər şair əsərin sonunu bu ibrətamiz misralarla bitirir:

Vətən - əcdadımızın mədfənidir

Vətən - övladımızın məskənidir.

Vətənin sevməyən insan olmaz,

Olsa da ol şəxsə vicdan olmaz.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. İsmayıl. Vətənin sevməyən insan olmaz. (01.05.2014)
2. M.Ağayev. A.Səhhətin Vətən və Millət sevgisinin sirri. (17.10.2014)
3. R.Məmmədov. Vətəni sevməyən insan olmaz. (06.02.2011)
4. T.Əliyeva. Vətənin sevməyən insan olmaz. (11 .03.2012)